

Dalahästen

Författad av Hugo Lundgren

Dalahästar är en traditionell typ av träskulptur som är populär i Dalarna, en region i Sverige. De är kända för sin enkla, stiliserade form och målade mönster i starka färger. Dalahästar är vanligtvis handgjorda och används ofta som dekorationer eller souvenirer. Historiskt sett anses dalahästen ha sitt ursprung som ett leksaksdjur för barn i Dalarna under 1600-talet. Träslöjd var en vanlig hantverksform i regionen och det sägs att bönderna, under de långa vintermånaderna, snidade små hästar i trä till sina barn. Med tiden blev dalahästen alltmer populär som souvenir och som dekoration i hemmet.

Artikelnummer: 48523/ Speltid: 5min

Ämnen: Hantverk, Slöjd

Produktionsår: 2023 / Målgrupp: Från skolår F-3 Grundskola 4-6/ Språk: Svenska, Svensk text

Ursprungsland: Sverige

Originaltitel: Dalahästen

Exekutiv producent: B&P Digital Media Distribution / Roger Persson

Producent/Redigering: Marit Lundgren

Berättare: Ulf Elving

Studiehandledning

LÄROPLANSMÅL LGR22 och LGY11

Centralt innehåll från LGR 22 matchar filmen.

Skolans Syfte

Människans förståelse av det förflutna är inflätad i hennes föreställningar om samtiden och perspektiv på framtiden. På så sätt påverkar det förflutna både våra liv i dag och våra val inför framtiden. Att tillverka föremål och bearbeta material med hjälp av verktyg är ett sätt för människan att tänka och uttrycka sig. Slöjdande är en form av skapande som innebär att söka konkreta lösningar inom hantverkstradition och design. Slöjd innebär manuellt och intellektuellt arbete i förening vilket utvecklar kreativiteten och handlingsberedskapen samt stärker tilltron till den egna förmågan att hantera olika praktiska problem i vardagen. Detta är betydelsefullt för individens och samhällets utveckling och för att främja hållbar utveckling.

Centralt innehåll *Historia* åk F-3

Hemortens historia och vad närområdets platser, byggnader och vardagliga föremål kan berätta om livet där under olika tider.

Centralt innehåll *Historia* åk 4-6

Vad historiska källor från tidsperioden, till exempel kyrkböcker, fotografier och domstolsprotokoll, kan berätta om det förflutna.

Historians Syfte

Undervisningen ska vidare bidra till att eleverna utvecklar förståelse för hur historia används i samhället och i vardagslivet. Därigenom ska eleverna få olika perspektiv på hur bruket av historiska berättelser och referenser kan påverka människors identiteter, värderingar och föreställningar.

Centralt innehåll *Slöjd* åk F-3

Slöjdarbetets olika delar: idéutveckling, överväganden, framställning och reflektion över arbetsprocessen.

Centralt innehåll *Slöjd* åk 4-6

Hantverk och slöjdtraditioner från olika kulturer som inspirationskällor för det egna skapandet.

Slöjdens syfte

I undervisningen ska eleverna även få möta såväl äldre tiders hantverksföremål och slöjdtraditioner som nutida design för att inspireras i det egna skapandet. Vidare ska undervisningen bidra till att eleverna utvecklar förmågan att använda slöjdspecifika begrepp som beskriver arbetsprocesser, material, verktyg och hantverkstekniker.

Filmens syfte

Filmen följer det centrala innehållet i kursplanen (Lgr22) om vad som ska ingå i undervisningen i historia och slöjd och vänder sig främst till elever från årskurs F-3 och 4-6.

Dalahästens historia

Dalahästens historia sträcker sig tillbaka till 1600-talet i Dalarna, en region i Sverige som är känd för sin rika kultur och traditioner. Ursprungligen var dalahästen en enkel träleksak som bönderna i Dalarna snidade till sina barn under de långa vintermånaderna när det var ont om arbete på gårdarna. Det sägs att de första dalahästarna var enkla träbitar som var tillgängliga för barnen att leka med. De var inte dekorerade eller målade, utan hade en enkel, stiliserad form. Dessa tidiga dalahästar var vanligtvis inte dekorerade med färg eller mönster utan var bara snidade träfigurer.

Det var först under 1800-talet som traditionen att måla dalahästarna tog fart. Det sägs att det var inspirerat av dekorationerna på gårdarna i regionen, där man använde starka färger och enkla mönster för att måla sina byggnader. Många tror att dalahästarna målades för att imitera dessa färgglada dekorationer och för att göra leksakerna mer attraktiva och dekorativa. Målningen av dalahästarna blev alltmer populär och varierad över tiden. Traditionella färger som röd, blå, vit och grön blev vanliga, och olika mönster och dekorationer började användas för att ge dalahästarna sin karakteristiska look. Målningarna utfördes för hand av skickliga hantverkare och var unika för varje dalahäst. Dalahästen blev mer än bara en leksak under 1800-talet och började användas som en dekoration i hemmen och som souvenirer för turister. De blev också en symbol för Dalarna och Sverige internationellt och blev kända som en del av den svenska kulturen och traditionen. Idag är dalahästen en ikonisk symbol för Dalarna och Sverige, och de fortsätter att vara populära dekorationer, souvenirer och samlarobjekt.

Dalahästen som souvenir

Dalahästen är en mycket populär souvenir från Sverige och är känt som en symbol för den svenska kulturen och traditionen. Som souvenir har dalahästen en speciell charm på grund av sin unika stiliserade form och färgglada målningar. Här är några anledningar till att dalahästen är en uppskattad souvenir:

Studiehandledning

Kulturell betydelse: Dalahästen är en ikonisk symbol för Dalarna och Sverige, och den representerar den rika kulturen och traditionen i regionen. Som en souvenir bär den med sig en bit av svensk historia och folklore, och det är en unik och autentisk representant för svensk kultur.

Estetiskt värde: Dalahästen är känd för sin enkla, men stiliserade form och sina färgglada målningar. Den är vacker att titta på och kan vara en snygg dekoration i hemmet eller på kontoret. Dess färgglada mönster och unika design gör den till ett konstnärligt objekt som kan uppskattas av både barn och vuxna.

Hantverksmässig kvalitet: Dalahästen är ofta handgjord av erfarna hantverkare i Dalarna, och de är kända för sin höga kvalitet och skicklighet. Detta gör dalahästen till en unik och välgjord souvenir som kan vara en påminnelse om hantverkstraditioner och skicklighet i Dalarna och Sverige.

Betydelse som gåva: Dalahästen kan vara en meningsfull och personlig gåva att ge till vänner, familj eller kollegor. Som en symbol för svensk kultur och tradition kan det vara en unik present som visar omtanke och uppskattning för mottagaren.

Bärbarhet: Dalahästen är ofta relativt liten och lätt, vilket gör den lätt att ta med sig som souvenir i resväskan eller som en gåva att ta med hem från en resa till Sverige. Dess portabla storlek gör den också till en enkel souvenir att skicka eller transportera till vänner och familj i andra länder.

Sammanfattningsvis är dalahästen en älskad souvenir från Sverige på grund av sin kulturella betydelse, estetiska värde, hantverksmässiga kvalitet, betydelse som gåva och bärbarhet. Det är en unik och representativ symbol för den svenska kulturen och är en uppskattad souvenir för turister och besökare som vill ta med sig en bit av Sverige hem.

Stil och motiv

Dalahästen är känd för sina färgglada målningar och dekorationer, som vanligtvis består av enkla, stiliserade mönster. Här är några vanliga mönster som återfinns på dalahästar:

Kurbits: Kurbits är ett traditionellt svenskt dekorationsmönster som används på dalahästar. Det består av slingrande, asymmetriska blommor och löv i starka färger, vanligtvis röd, vit, blå och grön. Kurbitsmönstret är karakteristiskt för dalahästar och är ofta placerat på hästens rygg, sidor och huvud.

Studiehandledning

Ränder: Enkla horisontella ränder är också vanliga på dalahästar och kan förekomma i olika färger, som röd, vit, blå eller grön. Ränderna kan vara breda eller smala och placeras oftast på hästens rygg och sidor.

Prickar och punkter: Prickar och punkter är vanliga dekorationer på dalahästar och används ofta för att skapa detaljer eller betona mönster. Prickar kan vara små och täta eller större och mer glest placerade, och de kan förekomma i olika färger.

Enkla geometriska former: Enkla geometriska former som trianglar, cirklar och kvadrater kan också användas som dekorationer på dalahästar. Dessa former kan vara fyllda med olika färger eller användas som konturer för att skapa mönster och kontraster.

Traditionella motiv: Utöver ovanstående mönster kan dalahästar även dekoreras med traditionella motiv som hjärtan, solfjädrar, hästskor eller stjärnor. Dessa motiv kan vara symboliska och ha olika betydelser inom svensk folklöre och tradition.

Det är värt att notera att mönstren på dalahästar kan variera beroende på hantverkarens stil och kreativitet. Varje dalahäst är unik och handmålad, vilket gör att det kan finnas variationer i mönstren och dekorationerna på olika dalahästar. Det är en del av charmen med dessa autentiska handgjorda leksaker och souvenirer.

Frågebanken

Frågor till filmen. Använd i helklass efter filmen, gör som gruppuppgift eller individuellt. Ha gärna frågorna till handa under filmen och anteckna lite så blir det lättare att föra diskussion efteråt.

Vad var bra/mindre bra med filmen?

Finns det något kring dalahästar ni hade velat veta mer om?

Vad är en dalahäst och vilken region är den ursprungligen ifrån?

Vilka färger och mönster används vanligtvis för att dekorera en dalahäst?

Vad används oftast dalahästar till idag?

Övningsbanken

Det går utmärkt att använda dessa frågor som grund för att fördjupa sig ytterligare och eleverna kan därför använda dem till att välja olika frågor och argumentera för dem.

Skriv en uppsats och redovisa sedan för klassen.

Låt eleven först få fundera själv, sen diskutera i smågrupper om 3-4 stycken och avsluta med att grupperna berättar för varandra i klassen.

Kan ni berätta något om dalahästens historia och dess användning som souvenir?

Varför får dalahästar bara skapas i dalarna?

Vad har dalahästen betytt för den svenska kulturen? Varför? Motivera!

Läs mer på nätet:

Dalahästar

<https://mora.se/aktuellt/dalahasten-en-historia-om-tradition-tra-och-talning/>

Tillverkning

<https://mora.se/aktuellt/ny-dalahastfabrik-i-mora/>

Lite mer om dalahästen

<https://www.visitdalarna.se/kultur/dalahastar>

Världens största dalahäst

<https://www.visitdalarna.se/gora/sevardheter/varldens-storsta-dalahast>